

Den lille sårskolen for dyreeiere

For deg som eier eller steller
hester, hunder eller katter.

Innholdet i brosjyren er fagtagrasket av Anna Pålåker, Leg. Veterinær.

Sårskader hos hester

Hester er store og følsomme dyr og kan komme ut for mange forskjellige typer sårskader. For deg som eier eller steller en hest, innebærer det at du før eller senere vil måtte ta hånd om sårskader. Denne brosjyren er utviklet for å gi deg råd og tips om hvordan du på beste måte tar hånd om forskjellige sår. Kontakt veterinær så fort du er usikker.

Generelt om sårtilheling

All behandling av sår skal så langt som mulig ta sikte på å understøtte den naturlige sårtilhelingen og unngå å forstyrre den. En viktig del for effektiv sårtilheling er å optimere sårtilhelingen ved å ha kontroll over både fuktbalansen og mengden mikroorganismer i såret. Lunkent vann er alltid førstevalg ved rengjøring av et akutt sår.

Forebygg sårinfeksjon

Mikroorganismer finnes overalt i omgivelsene. Når huden skades, får de mulighet til å ta seg inn til det underliggende vevet. Mikroorganismer i seg selv er oftest ikke skadelige, men kan faktisk stimulere sårtilhelingen. Dersom visse bakterie- og sopparter får mulighet til å formere seg ukontrollert, kan de avgi giftige stoffer og gi en sårinfeksjon. Ved å kontrollere mengden mikroorganismer kan man forebygge en sårinfeksjon. Dette øker forutsetningene for sårtilheling og reduserer behovet for antibiotika.

Bruk alltid engangshansker når du rengjør et sår, og legg brukt bandasjemateriale i en plastpose før du kaster det i papirkurven. Ta temperaturen på hesten hver dag, og kontroller skaden og området rundt for å oppdage en eventuell sårinfeksjon. Kontakt veterinær hvis hesten får feber – det vil si en temperatur på over 38,5 °C.

Økt antall mikroorganismer

Rent

Kontaminering

Kolonisering

Lokal infeksjon

Spredt infeksjon

Systemisk infeksjon

Forsinket sårtilheling

Slik rengjør du såret

Start med å vaske hendene med såpe og vann. Skyll deretter såret rent under rennende, kroppstemperert springvann, vask med en mild flytende såpe og skyll deretter godt. Ved dypere sårskader kan det være greit å bruke natriumkloridløsning.

Lag din egen natriumkloridløsning

Natriumkloridløsning (0,9 %) kan kjøpes på apotek og bør finnes for hånden i stallapoteket ved akutte behov. Når du fortsetter sårbehandlingen kan du enkelt lage din egen natriumkloridløsning. Du trenger en ren kasserolle med lokk og en ren PET-flaske. Oppskriften på en 0,9 % natriumkloridløsning er 1 ml (et kryddermål) bordsalt for hver dl vann. Kok opp salt og vann under lokk. Ta av platen og avkjøl. Hell over på PET-flasken. En hjemmelaget natriumkloridløsning bør brukes innen 24 timer.

Tenk på din egen sikkerhet

En hest som har vondt, kan reagere uforutsigbart. Tenk derfor på din egen sikkerhet når du vasker rent sår og legger bandasje. Få hjelp fra noen andre i stallen som kan holde hesten. Bruk gjerne en nesebrems som indirekte påvirker hestens nervesystem og gjør den mindre tilbøyelig til å reagere på smertesignaler. Hvis veterinæren trenger å sy såret, kan han eller hun måtte gi hesten både lokalbedøvelse og beroligende middel.

Ikke bruk kjemikalier i sår

Jodløsning (Jodopax) kan ha sin plass som desinfeksjonsmiddel i stallen, men skal ikke brukes i sår. Jod er sterkt stimulerende for huden og kan skade hesten og forverre sårtilhelingen. Skitne sår kan rengjøres med klorheksidinsåpe, men for øvrig bør du unngå umoderne kjerringråd og alternative medisiner som kan gjøre skade. Spør veterinæren hvis du er usikker.

Vanlige sårskader hos hester

Balletramp

Et balletramp oppstår når hesten uforvarende tramper seg selv på nedre del av forhoven. Oftest blir det en hudflenge med åpning oppover der det kan samles smuss. Balletrampet må håndteres så fort som mulig slik at hudflengen kan få feste seg igjen. Spyl rent med vann eller natriumkloridløsning. Trykk sammen hudflikene, legg på en bakteriebindende kompress og fest med en galoppbandasje rundt ballene og kronranden. Hvis hesten tramper seg høyere opp på benet, kan såret måtte sys av en veterinær.

Kuttskader

Kutt og skjæresår som går igjennom huden og er lengre enn et par centimeter, skal alltid sys av veterinær. Det er beste måten å få en rask og holdbar tilheling av skaden. Særlig bør veterinær tilkalles hvis såret er nær sener eller ledd. Rengjør såret med natriumkloridløsning. Bruk gjerne en engangssprøyte og sprøyt natriumkloridløsningen inn i såret for å oppdage om det finnes en lomme (huden løftes). Lommer med åpning nedover er mer alvorlige fordi det der kan samles smuss. Ved sårlomme legger veterinæren noen ganger inn et «dren» – et plast- eller gummirør som fører bort sårveske de første dagene. Røret fjernes etter 3–4 dager. Hvis såret er suturert (sydd), fjernes stingene etter ca. 10 dager.

Skrubbsår

Hvis hesten faller, kan den få store skrubbsår. Skyll med vann for å fjerne grus og smuss. Se etter at det ikke sitter grus inntrykt i såret. Vask med klorheksidinsåpe og spyl deretter med natriumkloridløsning. Skrubbsår kan være smertefulle. Legg gjerne på sårgel eller en bakteriebindende gelkompress som både gir fuktighet og reduserer risikoen for infeksjon.

Stikksår

Stikksår kan se uskyldige ut, men man må nesten alltid tilkalle en veterinær for å undersøke at ingen dypere strukturer er skadet. Det kan også finnes innestengte bakterier eller fremmedlegemer i såret som kan gi en kraftig sårinfeksjon. Ved stikksår er det ekstra viktig å se over hestens stivkrampevaksinasjoner. Stivkrampe er en livstruende sykdom som forårsakes av bakterien *Clostridium tetani*. Bakteriens sporer finnes i jord og gjødsel der de kan overleve lenge. Eventuelt kan veterinæren vaksinere mot stivkrampe en ekstra gang for sikkerhets skyld.

Hovbyll

Hvis hesten plutselig blir halt fra én dag til den neste, bør man først utelukke hovbyll. Kontakt en hovslager som kan avgjøre om dette er tilfelle, og evt. åpne opp hoven slik at verk kan komme ut. Det er viktig å holde rent, vask med klorheksidinsåpe og spyl før du legger en hovbandasje.

Sparkeskader

Sparkeskader må man være oppmerksom på siden de innebærer at vevene blitt utsatt for et kraftig traume. Det er ikke uvanlig at huden slipper, og at sårlommer dannes. Det kan også føre til sprekker i ben eller at en benbit løsner. Skaden må derfor undersøkes av en veterinær. I påvente av veterinær kan du legge på et bakteriebindende gelkompress som både holder såret fuktig og reduserer antallet bakterier.

Mugg

Mugg oppstår av irritasjon, smuss, fukt og iblant sopp, noe som bidrar til en økt bakterievekst. Det dannes en hudinflammasjon med skorper (sårskorper) på kronledd eller nedre del av benet. Barber bort pelsen rundt området og vask rent med varmt vann (ca. 40 °C). Forsøk forsiktig å fjerne skorperne – det er under skorperne bakteriene samles. Man kan også forsøke å myke opp skorperne med salisylsyrevaselin. Bruk alltid hansker. Vask deretter med klorheksidinsåpe og la virke i 10 minutter. Skyll med rent vann og tørk tørt. Legg på inotyolsalve som er mykgjørende og beskytter mot sol. Gjenta daglig. Hvis det ikke blir bedre, må du kontakte veterinær.

Sår som har vanskelig for å leges

Hvis et sår ikke leger på riktig måte, kan det være flere årsaker til dette. Det kan være daukjøtt, en blomkållignende utvekst fra såret. Daukjøtt må holdes på nivå med omgivende hud for at såret skal lege. Det kan være for mye bevegelser som gjør at såret går opp. Det kan også dannes svulster i såret, eller en bakteriefremkalt sårinfeksjon. Ta kontakt med veterinær for å få hjelp. I påvente av veterinær kan du alltid legge på en bakteriebindende bandasje for å redusere antallet bakterier i såret.

Dette bør du ha i stall-apoteket

- ✓ Engangshansker
- ✓ Natriumkloridløsning
- ✓ Klorheksidinsåpe
- ✓ Sårspørte
- ✓ Bakteriebindende kompresser/bandasje
- ✓ Bomull på rull
- ✓ Gasbind (ikke-elastiske)
- ✓ Elastisk, selvheftende bandasje
- ✓ Nesebrems
- ✓ Saks og pinsett
- ✓ Febertermometer
- ✓ Lommelykt
- ✓ Mykgjørende salve

Behandle sårskader hos hester

Galoppbandasje ved balletramp

1. Spyl rent med vann eller natriumkloridløsning.
2. Trykk sammen fliken og legg på en steril kompress.
3. Legg uelastisk gasbind rundt ballen og kronranden. Vri rundt etter hver omgang slik at det blir ordentlig trykk over skaden.
4. Dekk med selvheftende, elastisk bandasje.

Du trenger:

- ✓ Engangshansker
- ✓ Natriumkloridløsning
- ✓ Klorheksidinsåpe
- ✓ Sårprøyte
- ✓ Bakteriebindende kompresser (Sorbact®)
- ✓ Uelastisk gasbind
- ✓ Selvheftende, elastisk bandasje

Bandasje på ben

1. Legg sterilt kompress eller bandasje som håndterer både bakterier og eventuell sårveske på såret.
2. Legg på polstringsvatt.
3. Legg et lag bomull rundt benet og vikle med et uelastisk gasbind slik at det blir et jevnt trykk.
4. Dekk alt med en selvheftende, elastisk bandasje. Ikke vikle for hardt.

Du trenger:

- ✓ Engangshansker
- ✓ Natriumkloridløsning
- ✓ Klorheksidinsåpe
- ✓ Sårprøyte
- ✓ Bakteriebindende bandasje (Sorbact®)
- ✓ Polstringsvatt til å legge på
- ✓ Bomull
- ✓ Uelastisk gasbind
- ✓ Selvheftende, elastisk bandasje

Stell av sår hos hund og katt

Sår på poter

Sår på poter er vanlig hos hunder, så gjør det til en vane å kontrollere potene når hunden har vært ute. Hvis hunden har løpt på åkrer eller i veikanter, kan den få strå mellom tærne. Disse stråene kan gå gjennom «svømmehuden» mellom tærne og gi opphav til verkebyller. Dette bør behandles av veterinær.

Kloskader

Mange hundeeiere føler seg usikre på å klippe klørne på hunden, og dette fører til at klørne blir lange og lett setter seg fast. Hvis klokapselen går i stykker, kan kloen oftest ikke reddes, men veterinæren må fjerne hele eller deler av kloen. Det tar lang tid før en ny klo har vokst ut.

Forebygg ømme poter

- ✔ Hold klørne kortklipte.
- ✔ Klipp håret mellom tredeputene.
- ✔ Smør inn tørre og sprukne tredeputer.
- ✔ Kontroller potene når du har vært ute.

Tannskader

Hvis hunden har slått av en bit av en hjørnetann, er dette et akutt tilfelle. Ta hunden straks til veterinær for om mulig å redde tannen.

Bittskader

Hvis hunden har blitt bitt av en annen hund, trenger den som oftest å tas med til veterinær som kan undersøke, forebinde og eventuelt behov for å skrive ut antibiotika.

Sår etter kattebitt

Hvis katten har vært i slagsmål med en annen katt, må du kontrollere om den har fått sår eller om en klo er skadet. Sår etter bitt er vanskelige å oppdage, og risikoen er stor for at de utvikles til verkebyller. Hvis det er en synlig hevelse og katten har smerter, bør veterinær kontaktes. Sårhulen må spyles grundig, og ofte blir det satt inn dren de første dagene, slik at verk og sårveske skal kunne renne ut. Vask ofte med natriumkloridløsning, masser forsiktig slik at eventuell verk kommer ut, og hold såret åpent til det har blitt leget innenfra.

Skader ved jakt

Hunder som brukes i jakt, risikerer å bli skadet, så det anbefales å bruke en beskyttelsesvest særlig om hunden arbeider på avstand. Ha alltid førstehjelpsutstyr i beredskap: natriumkloridløsning, bakteriebindende bandasje og klisterbandasje. I områder der det finnes villsvin, kan man også ha med seg heftende plastfolie (gladpack) – hvis hunden har blitt angrepet, skyller man ordentlig med natriumkloridløsning, vikler rundt flere ganger med plastfolie og kjører til veterinærklinikk.

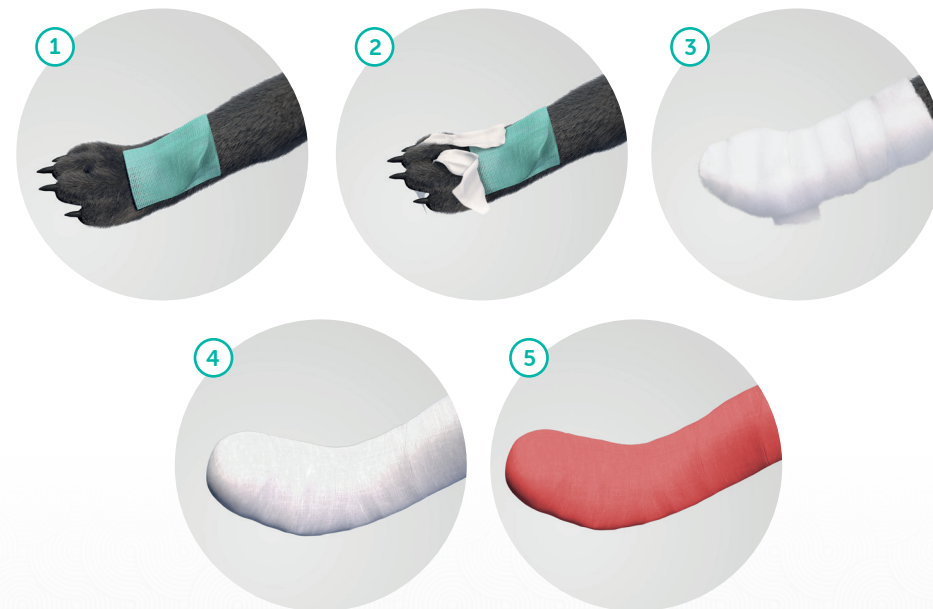
Sår ved kløe

En del katter kan få allergiske reaksjoner i forbindelse med bytte av før eller kattesand. Tidlige tegn på en reaksjon er prikker eller småsår fremfor ørene der pelsen er tynnere. Kløen kan gjøre at katten river opp sår som lett infiseres. Vask rent og sett på en krage. Hvis det ikke blir bedre, må du kontakte veterinær.

Hot-spots

Hot-spots, eller fukteksem, er noe som er vanlig om sommeren og særlig blant långhårede hunder. Det kan oppstå fra et lite sår eller en revne i huden, og i fuktig miljø kan det føre til bakterievekst. Barber bort pelsen fra det rammede området – ofte ser man ikke hvor stort det egentlig er. Vask rent med klorheksidinsåpe og legg på en kløedempende salve. Motvirk at hunden klør eller slikker på området med en krage. Hot-spots kan spre seg raskt. Hvis de oppdages i tide, kan man fjerne tilstanden med vask. Ellers bør du ta hunden med til veterinær for stell.

Behandle sårskader hos hund og katt

Legg en potebandasje

1. Vask såret og legg på et bakteriebindende kompress.
2. Legg bomullsstrenger mellom tærne for å unngå hudirritasjon.
3. Legg bomull rundt hele poten og et stykke opp på beinet.
4. Legg gasbind rundt poten og opp på beinet. Fest med plastertape.
5. Legg et lag med selvheftende bandasje – hele kompressen skal dekkes.

Bytt bandasjen daglig eller etter instruksjon fra veterinær.

Sett på en potebeskyttelse eller en plastpose ved fuktig vær. Ta av beskyttelsen så fort du kommer inn.

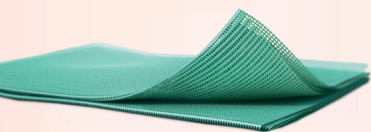
Du trenger:

- ✓ Engangshansker
- ✓ Natriumkloridløsning
- ✓ Klorheksidinsåpe
- ✓ Sårspøyte
- ✓ Bakteriebindende bandasje (Sorbact®)
- ✓ Bomull
- ✓ Gasbind
- ✓ Selvheftende, elastisk bandasje
- ✓ Evt. potebeskyttelse ved turer

Sorbact® forebygger sårinfeksjon

Sorbact® bakteriebindende bandasje forebygger og behandler sårinfeksjoner ved å redusere mengden mikroorganismer. Bakterier fra sårsengen binder til bandasjens overflate og fjernes når bandasjen byttes. Sorbact® forenkler sårtilhelingsprosessen ved å redusere mengden bakterier uten å avgir noen aktive stoffer til såret.

Binder både vanlige mikroorganismer (bakterier og sopp) som finnes i såret, også multiresistente bakterier

Vanlige mikroorganismer i sår, f.eks. Staphylococcus aureus, Streptococcus species, Escherichia coli, Pseudomonas aeruginosa og Candida albicans, binder til Sorbact®-bandasjens unike overflate. Sorbact® binder også resistente bakterier, f.eks. MRSA (meticillinresistent Staphylococcus aureus).

Fremmer sårtilheling

Forhøyede nivåer av bakterier fører til økt infeksjonsrisiko og nedsatt sårtilheling. Sorbact® reduserer mengden bakterier på en sikker måte og forbedrer dermed forutsetningene for at såret skal leges.

Avgir ingen aktive stoffer i såret

- ✓ Forbedrer forutsetningene for sårtilheling
- ✓ Kan brukes til å forebygge sårinfeksjoner uten tidsbegrensning
- ✓ Ingen karens for konkurranse

Ingen kjente risikoer for resistens

Mikroorganismer binder til Sorbact® og fjernes når bandasjen byttes. Ingen mekanismer for antimikrobiell resistens er beskrevet med Sorbact®.

Sorbact®-sortiment

Egenpleiesortiment på apotek

Sorbact® Compress
5 x 6 cm, 7 x 9 cm

Sorbact® Secure
5 x 7,2 cm, 8 x 10 cm

Sorbact® Absorption
7 x 9 cm

Sortiment hos veterinærgrossister

Sorbact® Compress
4 x 6 cm, 7 x 9 cm

Sorbact® Gel Compress
7,5 x 7,5 cm, 7,5 x 15 cm

Sorbact® Absorption
7 x 9 cm, 10 x 10 cm, 10 x 20 cm

Sorbact® Foam Dressing
10 x 10 cm, 15 x 15 cm, 10 x 20 cm

Sorbact® Superabsorbent
10 x 10 cm, 10 x 20 cm, 20 x 20 cm,
20 x 30 cm

Sorbact® Superabsorbent
10 x 10 cm, 10 x 20 cm, 20 x 20 cm, 20 x 30 cm

Sorbact® Surgical Dressing
5 x 7,2 cm, 8 x 10 cm, 8 x 15 cm, 10 x 20 cm, 10 x 25 cm, 10 x 30 cm, 10 x 35 cm

Sorbact® Ribbon
1 x 50 cm, 2 x 50 cm, 5 x 200 cm, 10 x 200 cm

Cutimed® Siltec® Sorbact® B
7,5 x 7,5 cm, 10 x 10 cm, 15 x 15 cm, 7 x 10 cm (oval), 12,5 x 12,5 cm,
17,5 x 17,5 cm, 22,5 x 22,5 cm

Cutimed® Siltec® Sorbact® B Sacrum
17,5 x 17,5 cm, 23 x 23 cm

På sorbact.no kan du finne forhandlere og lese mer om sårbehandling.

